

بازدید کمیسیون ادیان ویتنام

بهبروز حسین پور

گزارشی از نشست علمی و بازدید ده نفر از اعضای کمیسیون ادیان دولت کشور ویتنام از موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث

روز سه شنبه ۲۹ آذرماه سال ۱۳۹۰ گروهی ده نفره از اعضای کمیسیون ادیان دولت کشور ویتنام به همراه دبیر دوم سفارت این کشور در ایران، با هماهنگی و درخواست نمایندگی وزارت خارجه در شهر قم، از مؤسسه علمی - فرهنگی دارالحدیث بازدید کردند.

این هیأت در ابتدا با بخش‌های مختلف موسسه از جمله پژوهشکده‌ها و دانشکده‌ها آشنا شدند و از وسعت فعالیت‌های انجام شده و در حال انجام در موسسه ابراز شگفتی نمودند و پس از بازدید، در نشست علمی که با حضور ریاست دانشکده علوم حدیث و ریاست پژوهشکده علوم و معارف حدیث و تعدادی از اساتید و اعضای هیأت علمی برگزار گردید شرکت کردند.

هیأت ویتنامی که با هدف آشنایی با اسلام و فرهنگ شیعی به شهر مقدس قم سفر کرده بودند، در میزگرد علمی که به همین منظور با همکاری دفتر اطلاع رسانی پژوهش‌های حدیثی و دانشکده علوم حدیث برگزار شد شرکت کردند.

حاضرین در این میزگرد علمی عبارت بودند از: حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر صادقی ریاست محترم دانشکده علوم حدیث، حجت الاسلام و المسلمین آقای طباطبایی ریاست محترم پژوهشکده علوم و معارف حدیث، حجت الاسلام و المسلمین مسعودی، حجت الاسلام و المسلمین دکتر برنجکار، حجت الاسلام و المسلمین رضوی، استاد شاکرنژاد، جناب آقای مکارم نماینده وزارت خارجه در قم، اعضای کمیسیون ادیان دولت ویتنام.

شرح جلسه

هیأت ویتنامی از اساتید حاضر در جلسه خواستند تا دین اسلام و مخصوصاً مذهب شیعه را برای آن‌ها معرفی نمایند و در خلال جلسه سؤالاتی را درباره دین اسلام و مذهب شیعه مطرح نمودند که اساتید حاضر در جلسه به آن پاسخ دادند.

حجت الاسلام والمسلمین صادقی، ریاست دانشکده علوم حدیث، در ابتدا ضمن خیر مقدم به میهمانان که متشکل از اعضای کمیسیون ادیان دولت ویتنام اعم از نمایندگان بعضی وزارتخانه‌های مختلف ویتنام از جمله وزارت کشور، وزارت کنترل مذاهب، وزارت امور خارجه و سایر وزارتخانه‌ها بودند و نیز دبیر دوم سفارت ویتنام در ایران آقای بیل - بیم، ملت ویتنام را ملتی مقاوم معرفی و آن را نمونه‌ای الهام بخش برای انقلاب اسلامی دانست. ایشان در ابتدای سخن، از مشترکات فرهنگی فراوان بین این دو ملت علی‌رغم مسافت بسیارشان گفت و اساتید حاضر در جلسه، حجت الاسلام حاج آقای سید محمد کاظم طباطبائی رئیس پژوهشکده علوم حدیث و از اساتید و محققان علوم حدیث و نیز رئیس گروه نهج البلاغه، جناب حجت الاسلام والمسلمین دکتر برنجکار از اساتید کلام و مدیر گروه کلام دانشکده، حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر مسعودی از اساتید موفق و معاون پژوهشی دانشکده علوم حدیث، حجت الاسلام والمسلمین دکتر رضوی از اعضای گروه کلام و متخصص در امر ادیان و جناب آقای شاکر نژاد از اساتید محترم گروه اخلاق و محقق برجسته در مطالعات ادیان را به میهمانان معرفی نمود.

رئیس هیات اعزامی و معاون وزیر، دو کشور ویتنام و ایران را دارای سابقه همکاری و دوستی دیپلماتیک بسیاری غنی و جایگاه بسیار استراتژیکی در منطقه دانست و هدف اصلی سفر این گروه را آشنایی نزدیک با کشور دوست، ایران، دانست و با اشاره به حکومت اسلام محور ایران، آشنایی با آن را در گرو آشنایی با دین اسلام دانست.

او سه هدف اصلی در سفر به ایران را شناخت اسلامی که در ایران است، خط مشی سیاست کشور ایران که بر محور اسلام و زیبایی است و هنر و فرهنگی که آمیخته و ملموس شده با اسلام است برشمرد تا گروه اعزامی بارسیدن به این اهداف، بتواند از این توشه، در راه مشاوره با رؤسای کشور خود استفاده کند.

ریاست دانشکده بنا به درخواست معاون وزیر، در معرفی کوتاهی از دانشکده بیان داشت: قرآن و حدیث دو منبع اصلی معارف دینی ما هستند. این دانشکده به طور تخصصی در علوم حدیث پیشتاز بوده و ابتکارات زیادی در تأسیس رشته‌های مطالعاتی در حوزه علوم حدیث داشته است. این دانشکده در شهرهای تهران، قم و اصفهان شعبه داشته و حدود چهار هزار دانشجو

دختر و پسر، از طلاب و غیر طلاب در هفده رشته تحصیلی و مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا در آن مشغول به تحصیل اند.

ایشان بیش از بیست کتاب تولید شده در دوازده سالی که از تأسیس دانشکده می‌گذرد را که در سراسر کشور جزو منابع درسی مهم این رشته است، معرفی نموده و افزود: شیوه آموزش ما به دو گونه حضوری و مجازی است که بخش مجازی ما در کل کشور رتبه اول را دارد. این دانشکده به سرعت در حال توسعه است و در بسیاری از رشته‌های مختلف علوم انسانی با نگاه اسلامی دانشجوی تربیت می‌کند. بعضی رشته‌هایی که جای ذکر دارد مثل کلام، اخلاق، حدیث، قرآن، نهج البلاغه و رشته‌های دیگر مثل حقوق و روان شناسی و جامعه شناسی و اقتصاد هم در دست طراحی و در دست راه اندازی هستند. در بسیاری از رشته‌های تحصیلی همچون کلام سعی می‌شود که دانشجویان با ادیان دیگر هم آشنا شوند. از نگاه ما دانشجویی که در این دانشکده تحصیل می‌کند، زمانی بهتر می‌تواند دین خودش را بشناسد که مشابهت‌ها و تفاوت‌های آن را با سایر ادیان بشناسد.

رئیس هیات اعزامی: آیا دانشگاه شما زیر مجموعه دانشگاه‌های دولتی زیر نظر وزارت علوم است و هزینه تحصیل این دانشگاه آیا به صورت مستقیم از دولت تأمین می‌شود؟
ریاست دانشکده در مورد ساختار سازمانی دانشکده، مدرک تحصیلی، اعتبارات و هزینه‌های تحصیلی، توضیحات لازم را ارائه داد و در پاسخ به سؤال رئیس هیات اعزامی در خصوص پذیرش دانشجوی خارجی گفت:

شرایط پذیرش دانشجوی خارجی دشوار نیست و پس از دریافت ویزای ایران و پذیرش دانشکده، می‌توان شروع به تحصیل نمود؛ البته زبان تعلیم فارسی است. ما در حال حاضر دانشجویانی از کشورهای عربی و کشورهای فارسی زبان داریم که به دلیل نزدیکی زبانانشان زبان فارسی پذیرش شدند.

وی در ادامه، طول مدت تحصیل را در دانشکده علوم حدیث برای کارشناسی را تقریباً چهار سال، کارشناسی ارشد تقریباً دو سال و نیم، و دکتری را حدود چهار سال عنوان کرد.
مسئول ویتنامی در ادامه، از اساس تشکیل حکومت جمهوری اسلامی ایران بر محور اسلام و نیز آمیختگی هنر و فرهنگ ایران با اسلام سؤال کرد.

حجت الاسلام مسعودی، معاون پژوهش دانشکده و از اعضای این جلسه، ضمن خوش آمد گویی به هیئت ویتنامی و نیز ابراز خرسندی از این ملاقات، در پاسخ به این سؤال چنین بیان داشت:

شناخت قبلی ما از ویتنام با نقش برجسته مقاومت هایش در جنگ بوده و اکنون خوشحالیم که با وجهه علمی و فرهنگی ویتنام نیز آشنا می‌شویم. اسلام، سلامت، سلامتی و تسلیم همه از حروف یکسان «س، ل، م» تشکیل شده‌اند. اسلام یعنی تسلیم در برابر حق و حقیقت، و سلامتی برای روح و جسم انسان‌ها است. اگر بخواهیم اسلام را در چند جمله خلاصه کنیم، اسلام دین انسانیت، دین زیبایی‌های بشری، دین دوستی‌ها، محبت‌ها، ارتباط‌ها و البته گاهی دفاع از این ارزش لازم می‌شود مانند مقاومت‌های شما در مقابل آمریکا.

برای تحقق، گسترش و تعمیق همان عدالت و احسان است که اسلام نیاز پیدا می‌کند تا افرادی را در رأس جامعه اسلامی بگمارد و بدین سان دین ما با حکومت و سیاست عجین و یکی می‌شود. یک انسان مسلمان که صبح از خواب بر می‌خیزد باید هم به فکر خود، هم به فکر ارتباط با خدای خود و هم به فکر دیگر انسان‌ها باشد. این مطلب در شعر شاعر ایرانی، سعدی، آمده است که :

بنی آدم اعضای یک پیکرند که در آفرینش زیک گوهرند
چو عضوی به درد آورد روزگار دگر عضوها را نماند قرار
تو کز محنت دیگران بی غمی نشاید که نامت نهند آدمی

یعنی در واقع ما و شما و تمامی انسان‌ها در آسیا، اروپا، آمریکا، آفریقا و تمامی کشورها، در جوهره انسانیت شریک و یک سانیم. پیامبر اسلام ﷺ می‌فرماید: ما انسان‌ها مثل دندان‌های یک شانه در یک ردیف قرار داریم و طبق نص صریح قرآن، رنگ‌ها نژادها و زبان‌ها، فقط برای این است که ما یکدیگر را گم نکرده و همدیگر را بشناسیم و آن کس عزیزتر است که در زندگیش پاک‌تر و در اعمالش با پرواتر و دقیق‌تر است بدون آنکه به مرد و زن بودن یا ویتنامی و ایرانی و عرب بودن او توجهی داشته باشیم. ندایی که اکنون می‌شنوید، ندای اذان است. در این هنگام ما موظفیم به جماعت یا به تنهایی، ارتباط با خدا و نیایش با او را انجام بدهیم. من تأکید می‌کنم که همین اذان بیانگر خلاصه‌ای از تعالیم اسلام است. به عنوان نمونه یک بند از آن را برای شما ترجمه می‌کنم: «حی علی الفلاح» یعنی به سوی رستگاری و نیکی رهسپار شوید.

در این هنگام بخش نخست جلسه به پایان رسید.

بخش بعدی جلسه پس از اقامه فریضه ظهر و عصر و صرف ناهار و با سخنان ریاست محترم پژوهشکده علوم و معارف حدیث آغاز گردید.

حجت الاسلام طباطبائی در ابتدا ضمن خوش آمد گویی به میهمانان، صبر و بردباری مردم ویتنام را ستود و براز امیدواری کرد که این روش همچنان برقرار باشد. ایشان در ادامه افزود:

اگر بخواهیم اسلام را آنگونه که خدای تبارک و تعالی معرفی کرده بشناسیم، باید به قرآن کریم مراجعه کنیم و به نظر من یکی از رساترین آیاتی که اسلام را معرفی می نماید آیه ۲۵ سوره حدید است. در این آیه خدای تبارک و تعالی می فرماید ما پیامبران را با دلائل روشن فرستادیم «بالبینات» و همراه آن ها کتاب فرستادیم «والمیزان ليقوم الناس بالقسط» در ادامه می فرماید: همه پیامبران را با دلائل آشکار و کتاب فرستادیم تا مردم عدالت را سرلوحه کارشان قرار دهند. قسط و عدل پیام اصلی دین خدا است. عدالت را در ۳ محور بررسی می کنیم: در رابطه انسان با خودش، انسان با خدای خود و انسان با دیگر مخلوقات. اگر به زندگی امیرالمومنین علیه السلام امام اول شیعیان و جانشین رسول خدا صلی الله علیه و آله و همینطور کتاب نهج البلاغه مراجعه کنیم، می بینیم که هم امیرالمومنین علی علیه السلام و هم کتاب نهج البلاغه تبلور این سه عدالت و قسط هستند. گوهر و روح اسلام را بدون شناخت قرآن، پیامبر اکرم، و امیرالمومنین علیه السلام و نهج البلاغه نمی توان شناخت یعنی اگر کسی بخواهد به گوهر اسلام دسترسی پیدا کند - نه تنها به ظواهر یا اعمال ظاهری - بدون شناخت این ۴ رکن، گوهر اسلام قابل شناسایی نیست. اگر به گزاره های نهج البلاغه مراجعه کنید، خواهید دید که در هر کجای آن، یکی از سه قسم عدالت متبلور است. امیرالمومنین علیه السلام در سخنی که بعد از حمله های بیگانگان یا متمرذین به اطراف سرزمین های اسلامی داشتند، سخنی دارند که عدالت را به خوبی گوشزد می کند، حضرت می فرماید: «به من خیر رسیده که گروهی مهاجم آمده اند و به مناطق مرزی ما تعرض کرده اند و به دو خانم که یکی از آنها مسلمان بوده و دیگری غیر مسلمان، متعرض شده و جواهراتشان را دزدیده اند، اگر کسی با شنیدن این خبر از غصه بمیرد ملامت نمی شود» یعنی عدالت در نظر او آنقدر بلند است که حتی تعرض به دو خانم در نقاط مرزی در حد همین که جواهراتشان را ربوده بودند، آنقدر برای محور عدالت سخت است که می فرماید اگر کسی با شنیدن این خبر از دنیا برود این کارش مطابق قاعده است و دچار ملامت نیست.

حجت الاسلام صادقی نیز در مورد جوهره اسلام افزود:

عدالت را امام علی علیه السلام یک جمله تعریف می کنند که هر چیزی را در جای خودش قرار دادن است، یعنی حق هرکسی را دادن و هر چیزی در کل هستی به جای خود بنشیند و کسی به ناحق حکم نکند.

جنبه دیگر اسلام آن است که در بعد معنوی می خواهد انسان را به طور کلی از تعلقات دنیوی جدا کند؛ امام علی علیه السلام تعبیری دارند که می فرمایند: «دنیا جایگاهی است که تمام آن، بلا و سختی و رنج است» این تعبیر را جناب بودا هم دارد که دنیا را همه اش رنج می بیند، زندگی در دنیا؛ زنده شدن، رشد کردن، بیمار شدن، پیری و مرگ است. همه را رنج

می‌بیند و راه‌هایی از رنج و رسیدن به «نیروانا» را بریدن از کلیه تعلقات دنیوی می‌داند. البته اسلام در راه‌ها کردن انسان از تعلقات دنیا، یک تفاوت با تعالیم بودا دارد. اسلام می‌خواهد این‌رهایی را در متن زندگی دنیا دنبال کنیم، نه با جدا شدن از زندگی دنیا؛ یعنی می‌خواهد درحالی که کار می‌کنیم، تشکیل خانواده می‌دهیم، به دنبال درآمد و توسعه هستیم، ما را از این تعلقات دنیا رها کند تا با داشتن همه آنها، از تمامشان رها باشیم. به همین دلیل است که در مجموعه تعالیم اسلام، بین عمل برای دنیا و عمل برای آخرت تعادل وجود دارد؛ در تعالیم اسلام به ما گفته‌اند مسلمان کسی نیست که دنیایش را به خاطر آخرت و یا آخرت را به خاطر دنیا رها کند. یکی از تعالیم پیغمبر گرامی اسلام ﷺ این است که می‌فرمایند: «الدنيا مزرعة الآخرة» یعنی دنیا محل کشت و کار برای آخرت است. کاری که ما انجام می‌دهیم، مانند آن است که دانه‌ای را در زمین می‌کاریم و بعد حاصلش را برداشت می‌کنیم.

به همین دلیل است که ما در حال کار کردن هم می‌توانیم عبادت انجام دهیم. من که یک معلم هستم وقتی به کلاس درس می‌روم، با تعلیم خود، عبادت خدا را انجام می‌دهم؛ یک پزشک با طبابتش، عبادت خدا را انجام می‌دهد؛ یک سیاست‌مدار هم باید عبادت خدا را انجام دهد. به همین دلیل است که اسلام برای تمام ابعاد زندگی برنامه دارد؛ ابعاد فردی، اجتماعی، و نیز در مسائل مختلف مانند خوردن، کار کردن، ... اسلام برای همه امور، دستورالعمل مشخص دارد که همه این‌ها زمینه را برای رشد و تعالی معنوی انسان فراهم می‌کند.

از نظر ما شیعیان حکومت یک جامعه هم باید دینی و بر اساس دستورات شریعت باشد. البته بین نگرش‌های اسلامی و نگرش ما شیعیان تفاوت‌هایی با نگرش اهل سنت دارد. در بین مسلمانان، ما بر برخی امور بیشتر تأکید داریم مانند ولایت، محبت، عدل و نیز بر اصولی مانند پیروی از اهل بیت علیهم‌السلام، پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم. البته در بین اهل سنت هم نگرش‌هایی مختلف وجود دارد. یک نگرش افراطی هم وجود دارد که در اقلیت است و متأسفانه امروز در جهان، اسلام را به نام آن‌ها می‌شناسند که این درست نیست.

برای مطالعه درباره شیعه و شناخت اسلام شیعی لازم است علاوه بر مسائلی که مطرح شد، شخصیت امام حسین علیه‌السلام و نیز شخصیت امام حسن علیه‌السلام دو فرزندان امام علی علیه‌السلام حتما مورد مطالعه قرار گیرند. امام حسن علیه‌السلام مظهر و نماد از خود گذشتگی و از حق خود گذشتن و حکومت را رها کردن برای حفظ جان مردم هستند و امام حسین علیه‌السلام مظهر ایثار، از خود گذشتگی و همه چیز خود را در راه حق و حقیقت و مبارزه با ظلم و ظالمان دادن هستند.

حجت الاسلام رضوی از اساتید دانشکده در ادامه جلسه، به آمیختگی فرهنگ و هنر و اسلام در ایران اشاره نمود و با گسترده خواندن این تعامل، از میدان نقش جهان اصفهان به عنوان یکی از نمادهای جامع تمدن اسلامی که در آن فرهنگ و هنر اسلامی و ایرانی متبلور است نام برد. استاد رضوی افزود:

میدان نقش جهان، میدان به هم آمیختن فرهنگ، هنر، دین، سیاست و اقتصاد جهان اسلام است. این میدان چهار ضلع دارد؛ یک ضلع مسجد جامع است که هم محل عبادت بوده هم محل آموزش علوم دینی، دو مدرسه دارد که یکی از آن‌ها برای استفاده در تابستان و دیگری برای زمستان است، ضلع دیگرش عالی قاپو است که محل حضور حاکمان بوده و امور سیاسی و حکومتی در آنجا دایر بوده. ضلع سومش مسجد شیخ لطف الله که نماد عبادت و تجمع مسلمانان برای اقامه شعائر اسلامی بود و ضلع چهارم، بازار و نماد اقتصاد است. هنر اسلامی، سیاست، اقتصاد، علم و دین را در این میدان جمع کرده یعنی وجه جامع همه هنر است و اگر بخواهیم هر کدام از این ضلع‌ها را از این میدان کم کنیم، این میدان کارایی خودش را از دست می‌دهد. بعد از گذشت ۴۵۰ سال از عمر این میدان نه تنها کارایی خودش را از دست نداده، بلکه هر روز بر زیبایی‌های آن افزوده می‌شود. کاشی کاری‌هایی که در آنجا به کار رفته، به خاطر دیدگاه اسلام در مورد هنر نقاشی که محدودیت‌هایی در مورد کشیدن صورت انسان و حیوانات دارد به حالت انتزاعی درآمده است. نقشه این کاشی‌ها هیچ کدام صورت واقعی ندارد بلکه حالت انتزاعی دارد. همچنین مکان‌هایی که برای زندگی و رفت آمد در نظر گرفته شده، به خاطر رعایت احکام محرم و نامحرم به گونه‌ای طراحی شده تا همه بتوانند با امنیت روحی و روانی در آن مکان‌ها زندگی کنند. در یک کلمه هنر به اجرا شدن شریعت اسلامی و شریعت اسلام به شکوفایی هنر اسلامی کمک کرده.

معاون وزیر و مسوول کمیسیون ادیان دولت ویتنام در پایان این دیدار گفت:

مباحث مطرح شده بسیار جامع و قابل توجه بود و آنچه که ما انتظار داشتیم به آن رسیدیم؛ ما در طی دیدارهای مختلف با مقامات عالی رتبه ایران به این نتیجه رسیدیم که اسلام و مسائل اسلامی در ایران توسعه بسیار زیادی دارد.

او در ادامه ضمن تشکر از مسئولین دارالحدیث ابراز داشت:

ما از سخنان بسیار ارزشمندی در این جلسه استفاده کردیم و به دانش‌های محدود ما افزوده شد. من شخصاً خیلی استفاده کردم و کاملاً از سخنان ارزشمند استادان بزرگوار بهره مند شدم و به نظر میرسد بیش از مطالبی که در این جلسه آموختیم، به هیچ وجه در جای دیگر حتی کشور خودمان بدست نمی‌آوردیم.

در پایان، ریاست دانشکده علوم حدیث آمادگی موسسه را برای برگزاری دوره‌های آشنایی با دین اسلام و تفکر شیعی در کشور ویتنام، برگزاری نشست‌های مشترک در موضوعات اسلامی و پژوهش‌های اسلامی اعلام نمود و افزود در صورت اعلام آمادگی، کمیسیون ادیان موسسه دارالحدیث آمادگی دارد تا ظرفیت‌های علمی خود را در اختیار دولت ویتنام قرار دهد. هیئت اعزامی از ویتنام در ادامه ضمن اهدای نماد فرهنگ کشور ویتنام با قدمت ۲۵۰۰ ساله به دارالحدیث، به بخش‌های مختلف این مؤسسه رفته و به بازدید یک روزه خود پایان دادند.

